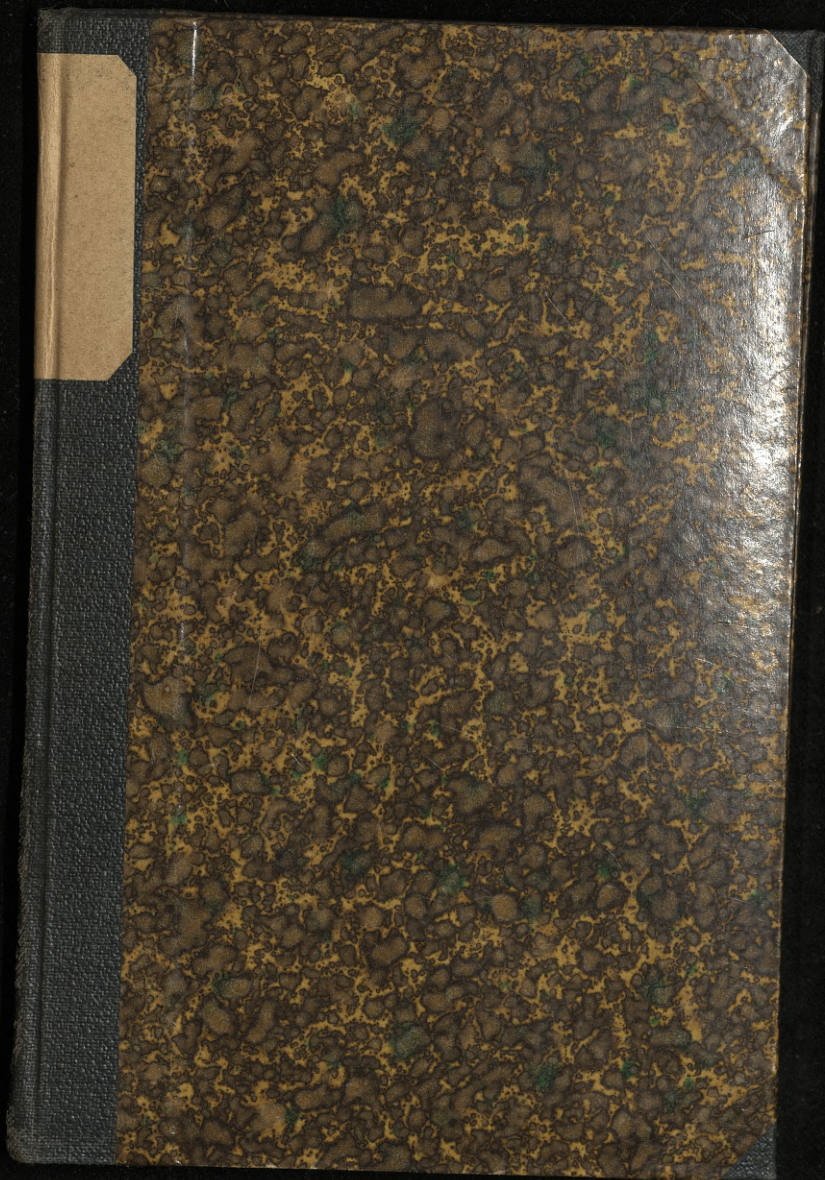
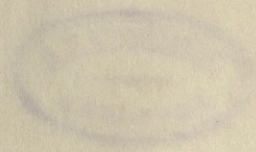










MA
ito V
ría qu
libe
ne

ORATIO

IVSTI IONAE, DO-

ctoris Theologiae, de studijs
theologicis.

DECLA

MATIO SCRIPTA A VI-

ito V Vinsemio, in qua recitatur histo-
ria quomodo Guelfus dux Bauariae
liberatus sit periculo, in obsidio-
ne Vuinsbergenſi, coniugis
honestiſſimo & tamen
ſuę vaſtro conſilio.

Vitebergæ, Anno.
M. D. XXXIX.

Julij Ginter
1792

СВЯТАГО ПЕТРА

1875

13955

541X522 515.14

ORATIO IVSTI IO.

nae Doctoris Theologi-

æ, de studijs theologi-

cis.



Ego, aut quada
dam foelicitate ingenij, aut
doctrina, atq;
eloquentia, vel
vfu & exercitio, aut
quacunq; me-
diocritate ora-
toria essem paulo instructior ad
declamandum e publico suggestu,
summis viribus hic incumberem, vt
Theologica studia (de quorum digni-
tate hic pro more dicendum est) omni-
bus tedderem quam commendatissi-
ma. Nunc cum vobis mea tenuitas
non ignota sit, initio rogo, ne, si forsan
vbertate, copia illa, & splendore oratio-
nis, cui eruditissimæ aures vestrae assue-
ta sunt, quem hic locus illustris & ar-
gumentum grauissimum deposcere vi-
dentur

detur, destituatur, existimationem id
sanctissimæ professionis Theologicæ,
quam mirificis laudibus, diuino aliquo
ore, alicuius vere disertis, omni omni-
um linguarum sono, in cœlum tolli o-
portuit, apud vos imminuat. Meam
meam scitote esse culpam, si rem coele-
sti preconio dignam, frigido encomio
celebraro, aut non his, quibus meretur
summarum laudum insignibus, ornaue-
ro. Theologicam professionem nostis
esse eiusmodi doctrinam, quæ in Ecce-
lesia docetur & discitur, vera cognitio sa-
pientiæ, & voluntatis Dei. Scriptura
enim sancta, quam a Patriarchis, Pro-
phetis & Apostolis accepimus, quam
non humana voluntate, sed (vt Pe-
trus ait) Spiritu sancto inspirante, pro-
diderunt Sancti Dei homines, quæ to-
tum hoc doctrinæ genus (quod Theo-
logiam vocamus) complectitur, tota
eo tendit, ad hunc scopum directæ est,
vt incomprehensibilem illam, & infini-
tam bonitatem ac misericordiam Dei,
doceat nos cognoscere, vt in hac vita,
primum in verbo & promissionibus
diuinis

diuinis fide apprehendamus cognitionem sapientiæ, & voluntatis Dei. Deinde & in omnibus creaturis, cœlo, terra, mari, & hac tota mundi machina, adeoque proprii corporis nostri mirabili opificio, infinitam illam, & inmensam Dei bonitatem, quotidiana miracula & præsentiam diuinam, operumque eius magnitudinē, & vt Paulus inquit, multipliciter variam sapientiam Dei animaduertamus, quod ipse scilicet non sit Deus a longe, cui non sint curæ res humane (sicut imbecillitas humane rationis peccato originis corruptæ somniat) quemadmodum & Homerus Poeta, de Ioue apud Aethiopas conuiuante, eam hebetudinem humanarum mentium taxat, sed Deus admodum nobis præsens, sicut Hieremias propheta inquit. Et in hunc quidem finem ab initio mundi, verbum suum dedit Deus, in hoc scriptura sancta prodita est, vt quotidie in cognitione Dei crescamus, vt subinde, quod toties inculcat Paulus, magis ac magis proficientes in cognitione voluntatis diuinæ, letemur

mur in Deo, præsentiam eius in mirifi-
cis operibus adoremus, & reueremur,
vt per fidem & spiritum, gustum quen-
dam præcipiamus vitæ æternæ, vt tan-
dem eluctantes ex tot fluctibus, & pe-
riculis regni mortis, & Diaboli emer-
gamus ad perfectam cognitionem
Dei, vtq; tandem Deo ipso, quod mai-
us quiddam est, quam humana mente
concipi hic potest, vita, gloria, clarita-
te, ac beatitudine æterna perfruamur.
Et hic quidem finis est bonorum, hoc
est illud summum bonum, illa vera &
omnibus numeris absoluta sapientia
(quam requirimus) illa sola & perfe-
cta beatitudo, de qua extra verbum
Dei inquisierunt philosophi & sapien-
tes mundi. Sed Deus passus est
eos errare longe a Deo in vijs suis, vt
Paulus in Actis inquit. Vere au-
tem illius Religionis & Theologiæ
& solidæ illius sapientiæ inuentor &
auctor, non est Mercurius aliquis, non
Heros quispiam clarus, non philoso-
phus excellens, sed ipse creator omni-
um rerum Deus, viuus & verus, vt
Elaias

Isaias inquit, qui condidit cœlum
& stabilivit terram &c, Et Theolo-
gia hæc vera, non est eiusmodi cogni-
tio, aut scientia, comparata solum ad vi-
tam hanc momentaneam μεροβιον
strepitum rerum, & vmbatile σχημα
huius mundi. Quemadmodum Ar-
chitectura, aut similes artes, tantum ad
huius vitæ vsum comparatæ sunt,
quas pauci quidam perdiscunt, sed ad
hanc cognitionem veram Dei, ad hanc
sapientiam percipiendam, omnes homi-
nes super terram, totumq; genus hu-
manum creatum est, atq; illa diuina
mens hominis, illa elegantissima cor-
poris humani, omnium organorum, ac
membrorum constructio, non in hoc
est condita, vt solum artes illas, quæ
non nisi huic mortali vitæ & corpori
seruiunt exerceat, sed vt infinitam il-
lam sapientiam, & bonitatem Dei cog-
noscat, & magnitudinem & varietate-
tem & mirificam illam, in omnibus vim
atque potentiam operantis Dei con-
templans, in Deo & omnibus operi-
bus Dei latetur, & summa exultatione

& alacritate gratias agat, sicut
Christus ipse dominus noster breui &
grauissima sententia dicit, Hæc est eter-
na vita, vt cognoscant te verum De-
um, & quem misisti Iesum Christum,
id est, hæc est vita illa, salus illa, & bea-
tudo, in hoc tota vis est infinita, im-
mensa, & æternæ consolationis, & fœ-
licitatis, ad quam homines conditi & a
Deo vocati sumus, vt in hac vita animi
nostri erudiantur per verbum, & con-
cepto Spiritu Sancto, illuminentur sub
inde magis magisque vera cognitione
Dei, vt hic in Ecclesia incipiat renoua-
tio & restauratio collapsæ naturæ, reg-
num coelorum, & iusticia, & vita æter-
na, vt tandem in futuro seculo, perfe-
cte letemur in Deo, læticia quadam ine-
narrabili, & glorificata, ineffabili torren-
te omnium bonorum Dei, adeoque per-
fecta κοινωνία, & communione (quæ in
hoc tempore super omnem captum est
humandarum mentium) diuinitatis per-
fruiamur. Sciamus ergo Theologiam
non esse eiusmodi quandam cogniti-
unculam, quæ huic mortali vitæ tan-
tum

tum ancilletur, cuiuscemodi sunt rell-
quæ artes, quæ suam tamen laudem, du-
rante hac vita, habent, sed eiusmodi
quandam diuinitus proditam sapientia-
am, ad quam percipiendam homo ini-
tio conditus propter quam diuinę
particula auræ (vt poeta inquit) & il-
lud pectus cœlestium rerum capax, illa
mens cœlo ducens originem, nobis in-
dita est. In quecunq; ergo vitæ genera
varia tempestas huius vitæ cōficiat
homines, siue Iuris prudentię, siue rei
medicę, siue rei militari dent operam,
siue in philosophico ocio, siue repub.
versentur, tamen nisi ea, cum Theolo-
gia coniuncta habeant, sciant se a diui-
na & cœlesti origine degenerasse. Quā-
tū cunq; ergo in tempestuoso mari hui-
us vitæ circumerremus, saepe etiam
naufragemur, dum hic sollicitudine vi-
ctus torquetur, hic siti gloriæ, tamen
in hoc portu acquiescendum est, ta-
men nisi initium, medium, finis huma-
narum rerum sit Theologia, iam homi-
nes esse desijmus, & vita est non homi-
nis, sed beluarum. Nulla usquam ere-

A v go

go occupatio dignior homine, nulla liberalior, nulla scientia aut cognitio excellentior, quam cognitio vera, Dei & Religionis, propter hanc initio Adam conditus est, ex gleba, & pulvere terræ, propter hanc Eva ipsius Dei creatoris mirifico opere ex costa masculi, sculpta, & ædificata est, in formosam foeminā. Etsi forsan primum auditorem scholasticum, simul & Doctorem Theologiæ requirimus, hunc sciamus magnum parentem fuisse Adamum, qui ipsum Deum magistrum habuit, qui ante lapsum perfusus Spiritu sancto vere illuminatus fuit Theologus, quo viro hic Sol nihil aspexit, post ipsum Christum, prestantius. Si enim Adam non fuisset lapsus, tunc omnes posterī, & homines ex eo orti, quæ fuissent Theologi, tum vidisses totum orbem terrarum, nihil aliud esse, quam spaciosam quandam, ac frequentissimam scholam Theologicam, in ipso paradiso, quasi in horto quodam, aut porticu philosophica, mirabili amœnitate, passim con-sedentibus, obambulantibus tot discipuli

pulis quorum *συμφιλόσοφοι*, essent An
geli, quorum dominus & magister
esset ipse Deus, vidisses masculum &
foeminam, in summa castitate, & purita
te dulci quadam, & sincera *σωγῆ* ve
ra quadam, & perfecta suauitate vitæ,
& morum de Deo, & operibus Dei di
sserere, confabulari, vidisses homines
expertes calamitatum, erumnarum, tris
titiæ, ignaros funerum, & sepulchri,
liberos a tot terroribus Diaboli, ab om
ni tristitia, metu, pauore, & miseria, in
perpetuo gaudio Spiritus Sancti, admi
rabundos quotidie, de operibus Dei, iu
cundissimum in modum colloqui, Non
fuiſſet tenebræ hæ, tot mœstæ cogitati
ones, & curæ humanarum mentium,
quæ nunc sunt, sed omnia plena luce,
vita, hilaritate, læticia in effabili. Et eius
cemodi cœlestia poemata, ac cantica de
Deo, & operibus Dei (cuiuscemodi
vix summis Patriarchis, Dauidi, & simi
libus canere postea datum est) tum
bimuli infantes, & Habel paruulus, in
cunis, inter ipsa crepundia cecinisset.
Nam nisi e cœlo generosa illa, & nobi
lis

lis natura hominis, per peccatum origi-
nis & horrendum lapsum Adæ, cum in
corporis, tum animæ viribus corrupta
esset & lumen illud humanæ mentis,
hebetatum, tum mira quadam acie
mentis & oculorum, motus illos cœ-
lestes, solis, lunæ, aliorumq; siderum ra-
tos, immutabilesq; cursus, tam prope
Adam esset intuitus, quam nos cur-
rum in terra, aut nauim in mari guber-
nari videmus. Et non solum cognou-
issent tum primi illi parentes quod De-
us creasset Cœlum, Terram, Mare &
omnia, quæ in eis sūt, sed & mira quadā
perspicacia intellexissent, ipsū perpetuo
esse presentem omnibus hominibus si-
mul, & animantibus dare vitam & has-
litum, atq; ita animi & corda eorum iu-
cūdisimīs affectibus gaudiū & ineffabi-
lis leticiæ inarississent, de Deo, de minis-
mis maximisq; operibus Dei, tum quā-
dam tanta certitudo, tam firma πλυσφο-
γία, de Deo fuisset in mentibus huma-
nis, vt quoties Adam, sub aurora orans,
aut Eua mane ornans se ad, proximi
fontis

fontis speculum, solem orientem vi-
disset summa cum voluptate, cogita-
set, en iterum nobis sydus illud, quod
quasi figulus candelabrū finxit pater,
et Deus noster. Deinde Cayn & Ha-
bel paruuli, & adhuc in cunis reptan-
tes, aut alacriter circumuolantes potius,
quoties herbam aliquam odoram, quo-
ties violam aut rosam, quoties pomum
generosum, botrum aut vuas aspex-
issent non sine iucundissimo sensu, infi-
nitæ, & in perscrutabilis bonitatis, &
sapientiæ Dei cogitassent, hæc sunt
dona nostri illius patris, hic odor, hic suc-
cus, opera sunt cœlestis dextræ, huius
botri vel vnum pampinum ego non
possem fingere. Et tum Adam & Eva
cœlesti quadam, beata, & suauissima cō-
uersatione non aliter, atq; tenelli filij sub
blando parente, in summa fiducia erga
Deum, in summa certitudine et dulcedi-
ne cordium, illum Deum viuum & ve-
rum suum agnouissent conditorem,
nutricatorem, parentem, & admodum
perspicua cognitione intellexissent,
quomodo, tot magnifica & prestantia
opera

opera, tot excellentes creaturæ, mera
quotidiana miracula, mera specula
essent, in quibus fulgor infinitę bonita
tis & potentię Dei redditur. Nam
hęc pulcherrima rerum machina, in
hoc cōdita est, vt sit æterna, mirifica, &
indelebilis pictura, in qua deus, & ope
ra eius cernantur, sicut Paul. ad Ro. i.
dicit. Multa sunt admodum se signate
dantia, & expressa vestigia diuinitatis,
in hac tota vniuersitate rerum, pulcher
rimum hoc & spaciosum, & tot astro
rum luminibus distinctum cœlum, in
gens illa moles terrę, & mirifica eius
efficientia, & in omni genere crescen
tium fœcunditas, infinita pene mag
nitude maris, & inclusio aquarum ei
us, vt Psalmus ait, quasi in vtre, tot
volucres, tot genera animantium, &
piscium, tot herbę, tot remedia, tan
ta, in succis, saporibus, odoribus, varie
tas, quos vna & eadem terra profert,
quę omnia, ex vno eodēq; subolescūt
puluere, & incomprehensibili, ac occul
tissimo, auctu nascuntur. Hęc qui
dem satis magna testimonia sunt,
quod

quod hic mundus non casu extiterit,
nec ex atomis conflatus sit, vt qui-
dā philosophi sentiunt, sed eternā quā-
dā, & infinitam esse sapientiā, quę hęc
omnia mirifice architectata sit, quęq;
eodem elegantissimo ordine conser-
uet ac gubernet, vt Paulus, quoq; in
Actis testatur, quod Deus ideo in tota
creatura, ita vestigia sui, in singulis pe-
ne flosculis, singulis pene arborum fo-
lijs reliquerit, & sese depinxerit, vt cog-
noscamus eum non longe abesse ab
vnoquoq; nostrum, & pene in nostro
proprio corpore, in pane & vino, sic
e terra producto palpabilem esse. Et
hęc quidem omnia, si peccato natura
non viciata esset, omnes posterī A-
dam, masculi iuxta ac foeminae clarissi-
me cognita habuissent, atq; ita totum
genus humanum, ab oriente usq; ad oc-
cidentem fuisset gymnasium quoddā
pulcherrimum, & frequentissimū scho-
larium Theologię, nisi quod discriminē
forſan fuisset donorum sicut stella a
stella differt, claritate. Verum post-
quam

quam primi illi parentes nostri decepti
παροργισα, Diaboli, qua non desinit
insidiari regno Dei, lapsi sunt, illa diui-
na & excellens natura hominis horribi-
liter corrupta est, debilitata, & fracta in
viribus corporis, & anime. Atq; illud vi-
cium originis late in omnes posteros
Adæ propagatum est, vt iam in omni-
bus mortalibus antequam inserantur
Christo, horribilis sit cæcitas, vt neq;
Deum tam clare cognoscere, neq; in vl-
la creatura Dei præsentiam & diuinam
operationem ita cernere possint, atq; ab
eo casu Schola Theologica, quæ alias
per totum fuisset diffusa orbem terra-
rum, ab oriente usq; ad occasum, cele-
bratio nominis Domini coacta est in
angustum, adeo vt inde ab Adam
& patriarchis, omnibus temporibus ve-
ra ecclesia, pusillus grex fuerit. Ante
quidem horribilem illum lapsum sic ha-
bituræ erant res humane, quod Deus
ipse domesticæ plane, & paterne sicut,
Psalmus ait, gubernasset homines, vt
tenellos filios tractans. Ibi sincera cog-
nitio Dei, purus cultus, ardentissimus
amor

amor verbi & voluntatis Dei, summa
& in dies crescens admiratio operum
Dei fuisset, ibi dulcissimus affectus er-
ga Deū, purissima Theologia, omnia
plena veritate, omnia plena iusticia, tū-
ma voluptas, inuocare Deū appellare
tantā & cœlestem illam maiestatem, pa-
trē, laudare Deū, rimari, & expendere
opera Dei, verum post lapsum Adæ,
in illa prima, & aucta etiam, & florenti
ætate orbis, pre qua nostri nouissimi
temporis effeta senectus, podagra, &
senilis tussis est mundi lapud maiorem,
& potentio rem partem hominum om-
nia repleta idolatria, errore, & ex illo
afflatu Diaboli nihil contemptius, nihil
aspernabilius esse cepit vero san-
cto, & sincero cultu Dei, veraq; Theo-
logia. Nam post illud immane & hor-
ribile totius generis humani damnum,
vera cognitio Dei, & verbi diuini, &
illa vestigia Paradisiaci gymnasij man-
serunt in paucis. Nam cum Adam
post lapsum erigeretur rursus, oraculo
viuificæ promissionis diuinæ, de semi-
ne illo benedicto Christo transmissum

B

quidē

quidem, est hoc letum, & æternæ con-
solationis verbum, & Euangelium ad
posteror. Sed tamen intra parietes in-
angulis, tantum in familijs Patriarcha-
rum, apud Habel tantum, illud lumen
Theologorum, apud Nohe parentem
alterum generis humani, apud Sem ve-
re magnum, vereq; augustum Melchi-
zedek, quasi margaritum preciosum
custoditum, conseruatumq; est reli-
quo toto Cainico, & Nimrotico
mundo & ante & post diluuium, infa-
niente rabie infiniti erroris, idolatriæ,
abominationis, reliqua tota colluue
hominum tumultuante bellis, cædibus
rixis, contentionibus hominibus inter
se flagrantibus viperino plane odio,
omni genere acerbitalis, & crudelitatis.
Sunt ergo reliquæ doctrinæ omnes,
& philosophia tota, adeoq; ipse Deca-
logus, conscriptio legum & statuto-
rum, medicinæ, fomenta, ligamina, &
remedia affecti, morboſi et leproſi
corporis mundi, & vulnerati generis
humani, quibus non opus fuisset in vi-
ta hominum, si illius lapsus, & tanti
mali

mali, hereditaria contagio, non corrip-
uisset posteros, aut si post lapsum, om-
nes homines Habelica fide, verbum &
promissionem Dei, audire & retinere
potuissent. Verū Theologia illa pura,
est doctrina, & professio, ad quam
integra natura initio condita est, ad
quam creati, in cruce precio magno re-
dempti, restaurati, & in æternum tan-
dem glorificandi sumus, Theologia, in-
quam, est illa professio, per quam,
Adam, Habel, Noha, Sem, & similes
summi homines sub sole, cum iam to-
tum genus hummanum esset potestas
ti Sarranæ subiectum, aliquatenus in
hac etiam vita ex regno mortis elucta-
ti sunt in vitam, & e peccato & tene-
bris ad originem Paradisi, & regni
coelestis.

Proinde cum nulla sit
philosophia excellentior, nulla sapi-
entia sublimior aut prastantior, quam
Deum & opera eius cognoscere, om-
nes homines summo studio adniti, &
in hoc incumbere debent, vt quamuis
Iuris scientia, Medica arte, & similib.
hæc vita carere non possit, tamen

B ij omnibus

omnibus his rebus, & hoc toto mun-
do vtantur, quasi non vtantur, &
totum vitæ cursum, eo institutum
& eo directum habeant, vt per studi-
um vere religionis, exercitium ver-
bi Dei ad hanc primæ creationis, &
cœlestis generositatis redeant origi-
nem. Sit sane Theologia, cum au-
cupio, & occasione pecuniarum care-
at, cum ventos & fumos illos munda-
næ gloriæ non habeat, contemptibilis
coram hominibus, at quam ingens &
inînitus Thesaurus est, coram Deo,
& quamuis veræ Theologiæ doctores
& discipuli siue Patriarchas, siue alios
sanctos respiciamus, Habelicis perpe-
tuo subiecti sunt periculis (vt satanæ
odium nunquam cessat) duris certa-
minibus, & varijs agonibus conflictan-
tes cum diabolo, & mundo, & quam-
uis impij perpetuo teneant titulum Ca-
in, hoc est, possessoris, quod regna po-
ssideant, quærant opes, fruantur vo-
luptatibus, habeant ingentem gloriâ,
& quidem prætextu Iusticiæ persecu-
tur Ecclesiam, vt Cain in fratrem Ha-
bel sequebatur, Tamen omnes honesti
&

& pñ homines, præcipue adolescen-
tes, cuiuscunq; sint ordinis, quodcunq;
tandē ingrediantur studiorum iter, si
ue bonarum artium, siue iuris pruden-
tiæ, hunc honorem debent habere De
o, vt sacris literis, & Theologiæ (sine
qua ad finem, in quem creatus est ho-
mō, perueniri non potest) honorem
summum habeant. Et nos, quibus
mandatur prouincia docendi Euan-
gelij, tamen si vocationis, et rei tantæ
magnitudo merito nos sollicitos deti-
ner, vt in timore Dei res tantas admini-
stremus, tamen gratias, ex corde patri
cœlesti agere debemus, quod relictis
in sua cecitate, tot Epicureis, tot acer-
bis hostibus Euangelij & Religionis,
tot hypocritis, & phariseis superbis,
tot admiratoribus obtinatis huius se-
culi, nobis infirmis & indignis Euan-
gelij lucem, & aliquas tamen scintillas,
spiritus Christi dederit, has primitias,
hunc arrabonem, cœlestium bono-
rum & æternæ vitæ, omnibus opibus,
omnibus mundi regnis pluris estime-
mus. Habeant sibi suam præclaram
beatitudi-

beatitudinem, & illa gaudia, qui sine
Deo, sine religione, carnalium cupidi-
tatum rabie incitati anhelant toti ad
commoda, & voluptates huius mundi,
& pre illis totam Theologiam, totum-
q; Euangelium non vnus assis faci-
unt, non cassa nuce emptum sibi ve-
lint. Quicquid sit, vel experientia ipsi-
us mudi testatur, illos versari in incerto
& lubrico, vt Christus ait. Quid pro-
dest tandem, si vnus homuncio potia-
tur rerum, terra mariq; potes sit totuq;
deniq; mundum vnus habeat, si ani-
mae iacturam faciat. Ego vero hic hor-
tor omnes pios animos, potissimum
adolescentes, propter quos maxime he
pompe in Gymnasijs, ad commendan-
dam dignitatem literarum, & religio-
nis, adornantur, vt inde ab ineunte eta-
te assuefaciant se ad reuerentiam & a-
morem religionis, vtq; de hac sanctissi-
ma professione (& si Theologi homi-
nes sint) magnifice sentiant & loqua-
tur. Nam & secundum preceptum
Decalogi, hoc postulet, vt nomen Dei
ba omni creatura maximi pendatur, &
ado retu

adoretur, has vero prophanas voces,
tanquam venenata spicula satanę fugi
ant, quibus Theologię, aut Theologo
rum nomen ironijs acerbis exagitur
que animos teneros efferare, & con
temptu religionis in omnem reliquam
ęratem imbuere, et veneno satanis
co incautos, vt non facile eluatur po
stea inficere solent. Satis enim nego
cij habent, satisq; certaminis hi qui suspi
rijs & oratione indefinente contē
dunt, vt in amore religionis maneant
tantum abest, vt non sit periculum si
quis more Cynico in risum iocumq;
vertat res tantras, in quarum digna ad
miratione vix magnis certaminibus se
retinent, imo a Deo retinen
tur, qui vere sunt sancti
vereq; pii.

DIXI.

B iij

Oratio

DECLA MATIO SCRIPTA A VI ro V Vinsemio, in qua recitatur histo ria quomodo Guelfus dux Bauariae liberatus sit periculo, in obsidio ne Vuinsbergensi, coniugis sux honestissimo & ra men vstro consilio.



VOD facere
solent hi, qui
vel apud eos
dicunt, quorū
de voluntate
incerti sunt, vel
causam dubiā
& parum fir
mam agunt,
vel nulla officij necessitate coacti, tan
tum in negotiis ociose ludunt, vt au
ditorum beneuolentiam initio dicendi
sibi sollicitè & accurate, ad id elaborato
exordio veniunt, id ego in praesentia
penitus

penitus prætermittere et iuxta Atticas
Leges ἄνευ παύσης καὶ ὁρίων ὁρίων protis
nus ab ipsa re incipere cōstitui. quod
ut faciam, duplici ratione adducor,
Primum quod mihi persuadeo, vos
adolescentes, tam fauere his scholasticis
exercitijs, quam ea scitis ad publicam
scholæ, & vestram vtilitatem, non mi-
nus saluari, quam, fideli consilio insti-
tuta esse. Deinde quia eiusmodi ar-
gumentum affero, quod ipsum per se,
delectare auditores potest etiam si sine
oratorio splendore recitetur. Nihil
enim efficacius est ad mouendos ani-
mos bonorum, ipsa virtute. Comme-
morabo autem, quoddam factum im-
peratoris Chunradī Sueui, quod utinā
ego tam dicendo ornare possem, quā
exemplum memorabile est, et plenum
humanitatis, summaq; laude dignum.
Plurimum vero moribus, hæc mode-
rationis, & clementiæ exempla condu-
cunt, quia in eis εὐθιγὴς, quod ut sua-
uissimum, ita in primis amabile est,
præcipue lucet. Et nescio an unquam
magis opus fuerit, proponi talia
B v quam,

quam hoc nostro vere calamitoso &
turbulentissimo seculo, quo tanta est
hominum atq; ingeniorum feritas, &
violentia, quantam vix credi potest
villis retro temporibus fuisse. Merito
vero nos magis nostra, quam externa
mouent, nam ingratitude quædam
est, tantum peregrina & procul adsci-
ta admirari, sua ac domestica neglige-
re. Quemadmodum enim quidam
homines hoc vitio oculorum labo-
rant, vt tantum quæ procul posita
sunt videant, proxima vero, quæq; an-
te pedes sunt sita non animaduertant.
Ita quidam hoc animi morbo affecti
sunt, vt nihil ament nisi peregrinum,
& procul petatum, fastidiant, atq; ad-
spernentur, quidquid vernaculum, &
domi natum est. Qui vero rectius
mente valent, hi sua primum bona ag-
noscunt, & amplectuntur. Nam cum
oraculo iubemur nos ipsos nosse, id
eam opinor vim habere, vt tum vicia,
si qua in nobis hærent, tum etiam bo-
na nostra noscamus, illa vt corrigamus

ac vitemus, hæc vt excitemus, &
augeamus, iuxta veteris prouerbi
sententiam, Spartam, quam nactus es,
eam ornes. Est vero operepreci-
um videre, quanta fuerit simplicitas,
probitas, & humanitas maiorū nostro
rum veterum Germanorum, quorum
facta, si literis prodita, si ab historia
lucem accepissent, vt quæ a Roma-
nis & Græcis gesta sunt, cum vtrisq;
haud dubie, essent omni genere præ-
stentissimarum virtutum certatura,
sed fuit illa ætas literarum & eloquen-
tiæ rudis, quæ nec describere cōmode,
multo minus ornare tot insignia facta,
& res præclare gestas potuit, Princi-
pes vero ipsi magis effectores magna-
rum rerum quam ostentatores esse
studebant. Hinc factum est vt
multa illustrissima, & admirabilia
virtutis opera diuturnitas temporis,
& obliuio aboleuerit, quædam ta-
mē velut ex incendio aut ruina erepta
ad nostræ usq; etatis memoriā perma-
narūt. Ex quib; facile adparet q̃ multa
præclara

præclara, & immortalis fama, atq; ad-
miracione digna interierint, & vel
hinc estimari potest, quantum sit in re-
bus humanis literarum beneficium,
quibus debemus, quod aliquid, quid-
quid est, adhuc eorum restat, quod
q; non ad vnum omnia, vna cum
corporibus eodem puluere obrus-
ta ac sepulta sunt. Nos vero ijs,
quæ extant, perfrui decet. Quapro-
pter Historiam quandam rei, a Chunra-
do Sueuo Imperatore gestæ, hoc in lo-
co, vt potero, commemorare decre-
ui, in qua videre est insigne exem-
plum pietatis, humanitatis, ac summæ
moderationis. eam dum breuiter ex-
pono, vos benigne spero, pro vestra fa-
cilitate, atq; equanimitate auscultaturos
esse. Gessit hic, quem dico, Impera-
tor Chunradus Sueuus, cum alia mul-
ta bella, propter legum, & iusticiæ de-
fensionem, & componendam, ac stabi-
liendam in imperio pacem, tum ve-
ro contra Guelfum diuturnum, vario-
q; euentu bellum gessit. De cuius bel-
li causis, non dicam in præsentia, ne mi-
hi

hi, dum singula persequor, accerscat oratio, quam ego, ut brevis sit, in pauca redigere studeo, sed tamen satis graues ac necessarias fuisse constat. Nam nostri homines non temere, nec leuibus de causis, bella suscipere, aut arma mouere consueuerunt. Erat autem ille Guelfus Bavarorum princeps, & nonnulla Sueuiæ oppida tenebat. Atque ab ea familia comites a Zollern, deinde originem duxisse, argumento est, caulus insigne gentilitium eius familiæ, quem & Marchiones Brandenburgenses, qui eisdem sui generis ac sanguinis authores ferunt ut vetustæ originis monumentum in galeis gestant. Inter hunc igitur Guelfum & Chunradum Sueuum, cum per aliquot annos, variante fortuna euentum, belligeratum esset, & ancipiti sæpe Marte pugnatum, vulnera multa nunc illata, nunc vicissim accepta, tandem constitit id bellum ad oppidum VVinsperg. Quem in locum Guelfus omnes vires suas contulerat, cumque communierat, ut, cum armis

tutare

impar esset, vallo ac mœnibus sese tutaretur, Obsessus est igitur a Chunrado, & post multas ac difficiles oppugnationes, quas sustinuit fortiter, tandem armis, & extremo humanorum malorum fame expugnatus, coactus est irato victori, quibuscunq; conditionibus, se & suos dedere, Ibi imperator præcepit, vt Guelfus ceteriq; qui cum eo obsessi fuerant, Barones & equestris ordinis viri victi in custodiam traderentur, vt in eos iure belli propter rebellionem animaduerneret, oppidum a militibus diriperetur, ciues vitam ac libertatem retinerent, tunc Guelfi ceterorumq; nobilium vxores antequam portæ aperirentur, petierunt, vt sibi saluis abire liceret, portantibus de suis rebus, quantum vnaquæq; posset, Quod cum a clementi victore & optimo Principe facile impetrarent, capiunt Mulieres consilium, pium ac memorabile, nam cum hostes, eas aurum & gemmas mundumq; muliebrem, aut pecuniæ aliquid secum elaturas putarent, illæ omnibus his rebus milia

militum prædæ relictis, maritos suos
 in humeros sublato, & paruos libe-
 ros in sinu atq; amplexu tenentes, vr-
 be exportabant. Vidisses agmen
 mulierum, cuius agminis dux erat Prin-
 cipis Guelfi vxor per media hostium
 castra & tela incedere, gestantium
 dulcissima pignora sua & lacrymis
 profluentibus, atq; hoc ipso facto su-
 am pietatem testantium, fiebat con-
 cursus ex totis castris, ad hoc mirum
 nouumq; spectaculum effundebantur
 certatim omnes, varij interim sermo-
 nes serebantur, ita vt fieri solet, alijs
 humanam sortem tristemq; casum
 miserantibus, alijs pietatem & neuti-
 quam muliebri inceptum matrona-
 rum pleno ore prædicantibus, non
 nullis & indignantibus, ac leges
 deditionis isto dolo violari frementibus,
 prodierat & imperator militum
 per tota castra concursatione motus.
 Qui, vt ingeniosam Philostorgiam
 mulierum vidit, subito ad hoc specta-
 culum ira, etiamsi non iniusta, optimi
 principis resedit, amplectitur toto
 animo

animo illam pietatem , miseretur affli-
ctorū, memoria suæ quoq; conditionis,
hoc est, mortalitatis, et fragilitatis huma-
narū rerū animo eius subit, non potest
amplius irasci, non potest odisse eos di-
utius, quos tāta virtute ac pietate præ-
ditos videbat, foelices quidē, quibus a
tali victore vinci contigit, at multo foe-
licior ipse, qui antea hostem, nunc seip-
sum, quod non paulo difficilior erat,
multo generosiore, ac præclariore vi-
ctoria superauit. Optabile est,
inquit Euripides, in hostem sa-
pientem, nec stolidum incide-
re, cum hic superior factus tantum
seuire soleat, apud illum verecundia,
iusticia, venieq; locus sit. Hoc, vt in re-
bus aduersis, neutiquam aduersum
contigit Guelso, ab eo enim hoste vi-
ctus est, a quo illi etiam optabile erat
vinci. Falisci, cum se ultro dederent se-
natui Romano, non quidem armis eo-
rum, sed iusticia & humanitate Camil-
li superati, Victi sumus, inquit. P.
C. a vobis vestroq; imperatore victori
a, cui nec Deus, nec homo quisquam
inuidebit

inuidebit. At nunquid hæc quoq;
Chunradi victoria talis fuit, quæ haud
dubie Deo summe placuit, & cui liuor
ipse nihil detrahere potuit, nec eius vl
lam partem, sibi fortuna vindicare.
Et tamen non deerant ex aulicis, qui id
grauiter acciperent, quicq; imperatori
seuienti auctores essent, vt sunt Prin
cipum domus secundæ crudelibus con
sultoribus, Et sepe fit, vt Principe ni
hil melius sit in aula, circumsonabant
iam aures eius impijs atq; inhumanis
vocibus, iubentium eum suo iure in
victos vii, & collo mulierum detrahe
re maritos, amplexu matrum liberos
auellere, non enim corpora illis viro
rum & liberorum donata, sed quan
tum de ornatu aut rebus alijs quælibet
auferre posset, leges pacis per frau
dem violari. At tua inquit
imperator existimatio, & imperij dig
nitas ac maiestas agitur, ne his impune
sit arma contra te mouisse, quos si ita
aperte tibi illudere, & incolumes hinc
abire patieris, non dubium est, quin
importuna hæc clementia plures ad re
bellionem

bellionem sit inuitatura , Magnifice
hæc, nec prorsus falso iactabantur, &
poterant mentem etiam per se placabi-
lem irritare, presertim cum callida hæc
& speciosa conditionum ac iuris inter-
pretatio crudelitati prætexeretur. Sed
erat Chunrado pectus non penetrabi-
le telo calumniæ, aures non admittentes,
nec ad animum perferentes istos
sermones, & quemadmodum de Latino
Virgilius ait.

*Ille uelut pelagi rupes immota resistit
Vt pelagi rupes magno ueniente fragore
Quæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet, scopuli nequicquā et spumea circum.
Saxa fremunt, lateriq; illisa refunditur alga.*

Vtq; sagittæ a duro firmoq; scuto
resiliunt , ita isti sermones in pe-
ctore virtute roborato non hærebant
sed animus tantum in huius pietatis ad-
miratione defixus erat , & ut oculos
suauiter virens color, aut aures dulcis
concentus , ita animum generosum to-
tum

lum ceperat occupaueratq; conspe-
ctus virtutis. Ego ne igitur, inquit,
tantę virtuti ac pietati iram meam non
condonem, qui sæpe multo leuioribus
causis condonauerim? plusque
apud me valebit offensio prior ad per-
nitentiam horum, quam presens admira-
tio virtutis ad salutem? Scio quam
dulce sit vlcisci inimicos, presertim eos
quibus iuste irascaris, sed hoc quoq;
scio præclarum & laudabile esse illum
impetum cohibere ac refrenare. Scio
decere regem seueritatem, sed idem
non ignoro, quam non deceat eun-
dem seuera, & inexorabilis ira, mihi
vero horum tacita pietas supplicat, Gra-
uiter illi in me deliquerunt, commeru-
erunt poenam, esto, sed Rex debet
se talem prebere ciuibus, qualem sibi
Deum velit, ego autem quam sæpe, et
quam multo grauius contra Deum
pecco? cui si quoties causa est punien-
di, toties, & voluntas esset, quæ
illi fulmina, quæ tormenta infero-
rum in meas vnus poenas suffice-
rent?

C ij

rent? Nam quod conditiones
pacis quasdam durius atq; inclemen-
tius interpretari audio, quanto ho-
nestius est nos audire vocem nostra-
rum legum, quæ odia restringere, fa-
uorem vero ampliare iubent? Quan-
to æquius conditiones pacis flectere
ad laudem, non ad fraudem? quanto
q; principe dignius, magis ad clemen-
tiam quam seueritatem ingeniosum esse?
Cum his atq; alijs hoc genus, sermo-
nibus eos refutasset, qui illius crudelis
sententiæ authores fuerant, iubet mu-
lieribus nunciari, bonum animum ha-
berent, nec a se quidquam triste me-
tuerent, daturum se operam, vt pre-
mium pietatis apud se positum senti-
rent, imperat deinde ad se acciri vi-
ctos, & vt res etiam suas saluas reti-
nerent pronunciet, Deq; foedere ac
pace cum eis æquissimis conditioni-
bus egit, Et cepit vberimum fru-
ctum illius clementiæ suæ, neminem
enim deinde fideliores aut amantio-
res sui in imperio habuit Chunradus,
& Guelfum, & qui cum eo capti vitam
ac re

ac res suas beneficio imperatoris reti-
nuerant. Et dignus erat, quem omnes
mortales benignissimi ac mitissimi pa-
rentis loco amarent omniq; genere
obseruantia ac pietatis colerēt, qui irā
& ius suum in victos remisit, condona-
uitq; virtuti ac pietati, quem non
offensae priores, non presens dolor &
ira, quae clementiae, aequitati, modera-
tis consilijs inimicissima est, eaq; neu-
tquam iniusta, non ipsa victoria, quae
natura insolens & superba esse solet,
non multipliciter circumsonantes auri-
bus crudeles instigantium voces pers-
cellere potuerunt, non speciosus ille
conditionum praetextus inuitare, vt se-
uiret, retinuit eum non, vt Achillem,
apud Hometum Pallas, sed pietas, ad
eius conspectum statim ira conquieuit
cessitq; subiit in locum illius mitis ac
placida animi affectio, induitq; eum
ipsum habitum, quem in victis per-
spexerat, tanta vis est virtutis vt eti-
am in hoste habeat ingentes stimu-
los admirationis & amoris. Prae-
stitit igitur animum plane paternum er

C ij

mag

ga hostes, iudicauit pro peccato magno paululum supplicij satis esse, ostendit iram & seueritatem in abdito, clementiam vero in promptu se habere, ad uindictam non nisi coactum, ad clementiam sponte currere, Et declarauit re ipsa verum esse, quod dicitur ἔσθλ' ὡς φρένες ἐνακείσας. Nam hoc certissimum argumentum est bonę mentis non esse μνησικακόν, non tenacem offensarum, hæc proprie diuina virtus est, & qua homines quam proximi ad similitudinem Dei accedunt, in magnis igitur & Heroicis animis ea præcipue lucet, sicut contra pusilli anime & indomitæ iræ laxare frenos, eaq; pro duce non pro milite uti, & vindictæ nimis cupidi esse, muliebri, neutri quam virile, multo minus Heroicum est. Pallas apud Sophoclem ostendit Vlyssi Aiace inuicem, in media strage pecudum, quas pro principibus Graciæ per furorem macrauerat, discursantem, & duos e grege grandiores arietes, cum alterum Vlysssem, alterum Agamemnonem putaret flagris

geis cadentem, & interrogat ipsum eo-
quam voluptatem capiat, cum inimic-
cum suum ita in furorem actum, mise-
rumq; ac calamitosum videat, Cui Vly-
sses respondet, sibi neutiquam latum,
sed triste magis id spectaculum vide-
ri, Primum quod cum commiseratio-
ne spectet huius viri etsi inimicus sit, ta-
men tanta virtute prediti miserandam
sortem, deinde quod suæ quoq; con-
ditionis hoc exemplo admoneatur, &
videat, quanta sit humanarum rerum
fragilitas, & quam homines, qui vi-
uant nihil aliud sint, quam velut ina-
nia simulachra & levis fumus, Lau-
dat hunc sermonem Minerua, Et tu
si hoc, inquit, animo fueris, superis
charus eris, & vitam foeliciter exiges
tuam, Nam Deus insolentes & vin-
dictæ cupidos odit, mites vero & mo-
derate agentes diligit, His vocibus Vly-
ssi clementiam modestiamq; Minerua
commendat, quæ virtus non ab re tan-
topere prædicatur, quam enim diui-
na ac præclarissima est, tã rara, & id qd
dicitur reuera heroica virtus est, vitpote

C iij que

qua paucis, & non nisi Heroibus con-
tingit. Magna enim vis est iræ,
imperiosa cupiditas vindictæ, preser-
tim si cum nocendi facultate coniun-
cta est, has igitur pestes, hæc monstra
in nobis ipsis grassantia vincere, nonne
id Herculeum est opus? Quam im-
potenter ira sua vitur Sylla, qui tot in-
ermium ac deditorum civium millia
crudeliter post victoriam occidit, tan-
tū sanguinis in vrbe fudit, luctu ac ter-
rore omnia compleuit, is cum in vici-
no ad edem Bellonæ sedens, senatum
haberet, & miserabilis clamor ac com-
ploratio, tot millium sub gladio ge-
mentium, exauditus consternasset se-
natum, hoc agamus inquit, P. C. pau-
culi seditiosi foris meo iussu interficiun-
tur, Addit crudelitati mendacium nisi
forte pauci visi sunt Tyranno, cui quæ-
quam bonum adhuc viuere dolebar,
Theodosius imperator, ob vnus equi-
tis, nec omnino iniuste interfecti ne-
cem, septem hominum millia in vrbe
Thessalonica contrucidari iussit, quem
cum ob id factum Diuus Ambrosius
excom-
municauit.

excommunicasset, tandem ad corpus
Ecclesiæ iterum recepto hanc poenam
imposuit, vt quotiescunq; se iratum
sentiret, nullum verbum prius quam
alphabetum Græcum ordine recensu-
isset, proloqueretur, futurum ratus, vt
hac mora interposita, prima rabiosi
affectus violentia non nihil deferuesce-
ret, & memoria admissi per iram crude-
lis facinoris, per iram patrati delicti, ani-
mo subiens, ad sanio rem mentem
eum, & placabilitatem reuocaret.
Hoc remedio vsus est Diuus Ambro-
sius ad sanandum morbum Theodo-
sij, At Chunrado Sueuo nihil talibus
ad iram frenandam remedijs opus fuit,
quem naturæ suæ bonitas, & conspe-
cta in hoste virtus statim placuit, vict-
non minus fortiter seipsum quam an-
tea hostem vicerat, & ex illa, quam ex
hac victoria, multo nobiliorem ac glo-
riosiorem triumphum reportauit. Phi-
lippus Macedo pater Alexandri mag-
ni, cum Olynthum, quam diu mag-
no conatu & periculo obsederat, tan-
dem expugnasset, potius difficili
C v victoria

victoria, dicitur ludos festi ac laticiae
causa fecisse, quorum ludorum die
cum sacrificasset, & conuiuio amicos
suos, ac duces accepisset, in vinum
& hilaritatem effusus iussit vnum
quemque conuiuarum aliquid a se pete-
re, quod cuique commodum, & dig-
num esset a rege peti, alijs igitur aliud
petentibus ac impetrantibus, prout
cuique vsus erat, solus iam restabat Sa-
tyrus comoedus, qui propter artem &
ingenij dexteritatem precipua apud
regem gratia erat, eum cum nihil ad
huc petiuisset, inuitant ceteri primum,
deinde ipse Philippus, vt quemadmo-
dum alij fecissent ipse quoque aliquid
peteret, nec donum aut beneuolentia
am regis adspernaretur. At ille,
quando a te iubeor, inquit, Rex, pe-
tam id, quod & mihi petere, & tibi lar-
giri maxime honestum iudico. Fuit
mihi vetus amicitia & hospitium cum
Apollophane Pydnensi, qui cum ex
insidijs interisset, metuentes cognati
iram regiam, filias eius paruas adhuc
Olynthum, vt ibi tutior vita illis esset,
transmiserunt

transmiserunt, Hæ nunc capta vrbē
captivæ tenentur, nobiles iam atq; ea
ætate] existentes, quæ præcipue est
oportuna iniuriæ, Has igitur a te, Rex,
Peto, vt eas mea pecunia elocem, ne
quid turpe, aut indignū nobis atq; illo
parente suo per fortunæ iniquitatem
patiantur. Alij quod sibi lucro arbitra
ri sunt fore, id a te optarunt & opta
tum abstulerunt, ego si impetrauero,
dotem insuper de meo addidero,
Hanc fidem memoriæ extincti amici
& relictis ab eo filiabus debere me ex
istimans, Ad hunc sermonem, a to
to conuiuio plausus cum approbatio
ne excitatus est, Victusq; Philippi
pus iussit puellas Satyro adduci atq;
in manus tradi, admiratus hominis fi
dem & in colenda amicicia constanti
am, & insuper dotem rege dignam
adiécit, Etsi Apollophanis ac toti fami
liæ ipsius non immerito irascebatur,
is enim ex coniuratis vnus ferat, a qui
bus Alexander Philippi frater per in
sidias interfectus fuerat, Condonauit
tamen

tamen iram ac ius suum in captas pietati Satyri. Atque eum deinde magis charum habuit. Digni laude uterque, ille, quod fidem amicitiae propria utilitate potiore duxit, maluitque cum periculo amicis, quam tuto sibi consulere, hic, quod dignam tali Principe placabilitatem, atque clementiam erga inimici filias prestavit, nec iram apud se plus valere, quam virtutis admirationem passus est, Sed non paulo maiorem laudem meruerunt Germanicae matronae quam Satyrus, Hic enim aliquid commodi amici causa protexit, venit in periculum ne excideret benevolentia regis, illae in humeris maritos liberosque per medios hostes extulerunt, in quibus indolem longe maiorem illo sexu, ac veterum heroinarum similem fuisse adparet, quas non tot armatae manus, tot gladij, ac circumstantia tela retinuerunt, quin una cum suis, si quid periculi esset subirent, & potius semel unaqueque perirent, quam solae in orbitate ac luctu, quod reliquum esset vitae, exigere. Laudantur in historijs Romanis

Romanis prisca Sabinae, quod precibus & intercurſu ſuo prelium inter maritos ac parentes diremerunt, At quanto iuſtius landantur noſtrae, quae longe pulchriore facinore pacem conſecerunt, Illuſtri & ad omnem poſteritatis memoriam celebri facto pietatem ſuam erga coniuges declararunt Minyarum vxores, cum enim viri ex ea familia omnes, numero circiter xxx. propter affectati ſuſpicionem regni a Spartanis publicae cuſtodiae incluſi, & ſupplicio capitali iam deſtinati eſſent, Quod cum vetere inſtituto Lacedaemoniorum nocturno tempore paſſuri eſſent, coniuges eorum ex nobiliſſimis familijs natae, cum velut poſtremum allocuturæ perituros viros a cuſtodibus aditum impetraſſent, carcerem ingreſſae commutataq; cum maritis veſte, per ſimulationem doloris velatis capitibus eos abire paſſae ſunt, ſua corpora pro illorum ſalute ſupplicio & preſenti periculo offerentes, digne quidem, quæ in eam familiam Principum nuberent, quæ vetuſtate, nobilitate, &

virtutis fama olim clarissima fuit, Nec
minus periculoso, ac non paulo gene-
rosiore consilio suos maritos Guelfi &
Germanorum coniuges liberarunt,
Hæ enim non nocturno dolo fallentes
sed aperta & plane Germanica virtu-
te, media luce palam, inspectante to-
to exercitu, tantum facinus tantoq;
cum periculo ausæ sunt. Varias oc-
casiones declarandę virtutis ac pietatis
sepe casus & fortuna, sepius huius mi-
serę vitę multiplex vicissitudo ac ne-
cessitas offert, Quędam suos paren-
tes ne fame perirent, cum alia vitę sub-
sidia deessent, suis vberibus lactasse di-
cuntur. Quemadmodum de Ci-
mone quodam memorant, qui vir-
iam magno natu, cum capitis damna-
tus, atq; in custodiam, vt ibi fame ne-
caretur traditus esset, filia, impetrato a
custodibus aditu, quotidie patrē inui-
sere solebat, sed non nisi prius excussa,
ne quid ei quod esui esset afferret, At
illi tandem admirati senem tam diu
absq; cibo vitam sustentare, cum multi-
circulam curiosius obseruarent, ani-
maduerterunt

mauerunt eam exerta mamilla
patrem lacte suo alere, perculsiq; tam
mirabilis spectaculi nouitate rem iudis
cibus ac magistratibus indicant, qui
tantæ pietati eum honorem habue-
runt, vt patrem filię condonarent,
Quem non commoueat ista omnem
laudem ac predicationem exuperans
ἀντιπελάγη At nostrę quę maris
tos & liberos per media hostium arma
extulerunt, si quod tale tempus inci-
disset, haud dubie nullum, quod ab hu-
mana mente cogitari potuit, amoris
aut pietatis officium pro redimenda su-
orum salute recusassent, Nam si quis
ipsam pietatem pingere vellet, quam
aliā eius imaginem sapud animum
concupere posset aptiorem, quam si
matronam liberos & coniugem per
media hostium arma ex capta vrbe
efferentem pingeret, ita Aeneā suum
Virgilius confectum senio parentem
ex incensa vrbe in humeris exportan-
tem fingit, Cum hunc haud dubie
summum pietatis gradum ei tribuere
vellet. Predicat etiam Tacitus
virtutem ac constantiam foeminarum
Ger.

Germanicarum, atq; ex hoc facto satis
appareret, quæ fuerit gravitas, pietas,
vitæq; ac morum Sanctitas in hoc sex
u, apud maiores nostros. Cæterum
omnem laudem exuperat incredibi-
lis, ac plus quam herosca placabilitas, &
clementia Chunradi, quem cum consi-
liarij, commemoratis haud quaquam
vulgaribus offensis ad setiendum inui-
tarent, Respondit, non sibi placere odi-
o, & ira, sed potius pietate ac benigni-
tate cum hostibus certare, quemadmo-
dum apud Sophoclem Antigone hu-
manissime ait, οὐ γὰρ τὸ στυγερὸν ἀλλὰ
πρὸς τὸ συμφιλίῃ se natam esse. Ita
Chūradus proposuerat sibi inimicitias
mortales, amicitias vero imortales esse
debere, Merito prædicatur moderatio
Thrasibuli in victoria, qui urbē Athe-
narum a triginta tyrannis liberauit,
quod multum de iure suo, quo sine re-
prehensione ut victor uti potuisset,
multum de iustissimo dolore remiserit.
Sed magis etiam laudatur, quod precla-
ram illam Ἀμφισίαν sanxerit, qua con-
cussam ac labentem ciuitatis statum in
pristinum

pristinum habitum non nihil restituit,
Sed multo stabiliorem & ^{uixit} ~~uixit~~
sanxit Imperator Chunradus cle-
mentia sua, & parcendo ignoscendoq;
arctius sibi animos hominum de-
uinxit, quam vllis legibus, viribus,
aut vlla seueritate potuisset, Hoc fuit
firmissimum atq; immortale foedus,
quod ortum a pietate & a clementia
firmauit iustitia, adprobauit ipse
Deus. Sed hac quoq; laus non di-
simulanda est, plane digna Ger-
mano Principe, quod non passus est
illa callida conditionum interpretatio-
ne, & specioso iuris prae-textu sibi im-
poni, ex quo facile adparet quantope-
re nostri maiores veteres Germani de-
lectati sint simplicitate & probitate,
quãq; longe absuerint ab huius calami-
tosi, & tragici seculi versuta & per-
plexâ sapientiâ, placebat illis nuda &
Germana veritas, callida, insidiosa, fu-
cataq; omnia peius oderant quam mor-
tem & infernum. Et cum vera vir-
tute niterentur, hoc studio habebant,

D

ut non

vt non vi, sed clementia, non metu,
sed fide, amore, ac beneuolentia ciui-
um stabilirent imperium, sapientia illis
erat omnia in meliorem partem inter-
pretari, nō calumniose & vafre inuerte-
re, At hæc vnica hoc tempore inge-
nij laus est, Si quis quod simpliciter ac
recte factum dictumve est, arte con-
torquere, & maliciose versuteq; inter-
pretando deprauare nouit, idq; eo in-
dignius est fieri, ac prope iam pro vir-
tute haberi, in ea gente, quæ semper
candoris, probitatis ac simplicis verita-
tis amica fuerit, eamq; laudem præ om-
nibus totius orbis nationibus, inde us-
q; ab antiquis temporibus obtinuerit,
vnde & hoc nomē sortiti putātur Ger-
mani, quod natura simplices aperti,
candoris, ac libertatis amantes essent,
nunc vero veneno peregrinarum ac
pessimarum gentium, nostrorum ho-
minum ingenia inficiuntur, & Deum
immortalem, quam longe degenerant
a maiorum virtute, Quos si veteres
illi Germanici Heroes, Caroli, Henrici,
Otho.

Othones, Friderici, atq; hic ipse, de quo
nobis in præsentia sermo est, Chūradus
ita moribus et ingenijs mutatos corrup-
tosq; videant, quam eos miseraturos
putemus Germaniæ suæ statum, quā
illi omni genere ornamentorū belli ac
pacis decoratam munitāq; reliquerūt.
Non tuti fuerunt olim Thurci ab eo-
rum armis in intimis Asiæ ac Syriæ an-
gulis, quos nunc in vestibulo Germa-
niæ omni genere immanitatis impune
grassari uidemus, sed desino comme-
morare publica mala horum tempo-
rum, De laudibus Chunradi Sueui &
veterum Germanorum mihi instituta
est oratio, quorum si nos integritatem
ac virtutem imitemur, nec eam pere-
grinorum morum colluuiōe miseri
corrumpiq; pateremur, haud dubie
successum quoq; foeliciorem omnibus
in rebus essemus habituri, & temp-
non minus florentem posteris nostris
tradituri, quam a maioribus accepi-
mus, Psylli gens lybica soli ex omni-
bus mortalibus dicuntur, a natura vim

D ij

insitam

insitam contra venena habere, ita vt
impune in medijs serpentibus & atro-
cissimis venenis habitare possint, eam
vim in sanguine retinent, ac inrer se
propagant, nec cum alijs hominibus
miserent aut communicant, sedulo ta-
men conferunt ad salutem hominum,
vt Lucanus ait.

Nec tantum gens illa sua contenta salute
Excubat Hospitibus, contraq; nocentia monstra
Psyllus adest populis.

Cumq; puer apud illos in lucem
editus est statim eum abreptum a ma-
tre in medio aspidum collocant, Ita
Tò γυναικῶν generis & sanguinis explo-
rantes, a quo venena fugere vident,
eum agnoscunt & amplectuntur pro
suo, Quemadmodum & aquilæ mari-
næ suos foetus contra aduersos solis ra-
dios sistere dicuntur, quiq; per diem
eos recto obtutu ferunt, pro suis fo-
uent ac nutriunt, quos vero ad lumen
solis conuiuere vident, vt adulterinos,
&

& nothos in mare abijciunt, Ita Germani nostrum nativum candorem, naturam apertam veri rectiq; ac lucis amantem, velut sanguini nostro generiq; tueri ac conservare debebamus, & si quem inter nos ingenio tecto, obscuro, perplexo, ambagum ac tenebratum amanti esse videremus, eum ut degenerem ac nothum odisse atq; detestari.

Ita in hoc exemplo quod recensui trium præclarissimarum virtutum imaginem expressam videmus, nempe, pietatis, clementiæ, & candoris, Quibus cum hic mundus nihil pulchrius aut præstantius habeat nec homine dignius, nos quoq; eas amplecti & colere decet, præsertim cum a maioribus nostris veteribus Germanis tam sancte cultas videamus.

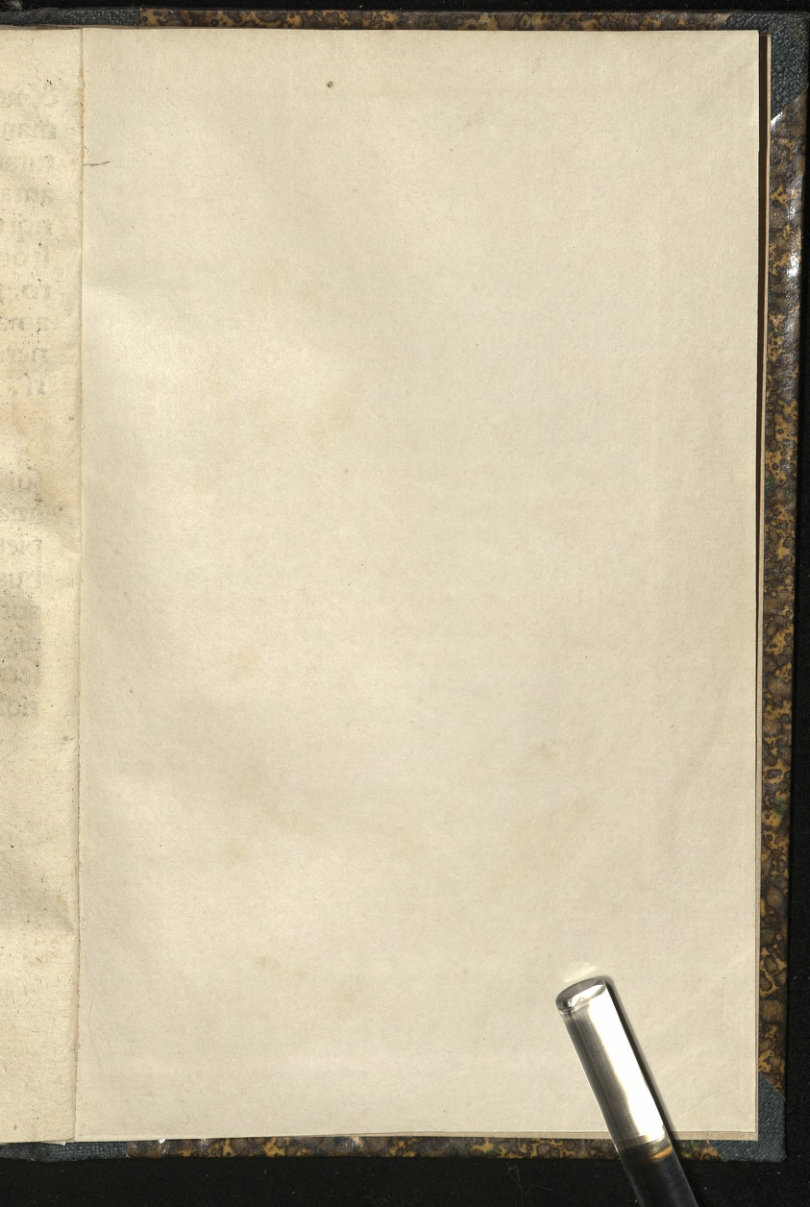
DIXI.

Impressum Vitebergæ apud
Iosephum Klug.

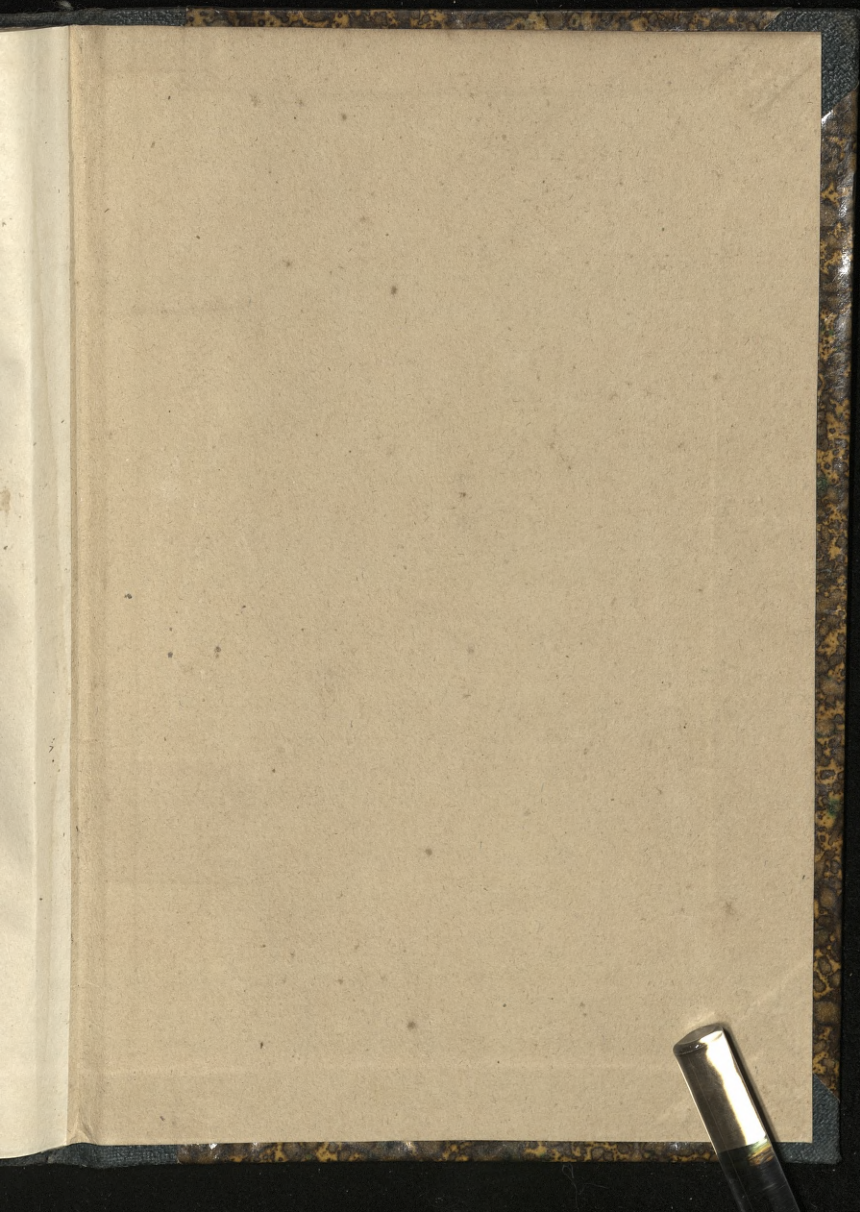


政

Johnston







BIBLIOTEKA KÓRNICKA

13955

1539. - Muski-Tomac: Omoto